

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3297/2022. (VI. 24.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.III.456/2020/33. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kadlót Erzsébet ügyvéd) útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Indítványában kérte a Kúria Bfv.III.456/2020/33. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és – a Győri Ítélőtábla Bf.II.80/2019/48. számú ítéletére, illetve a Győri Törvényszék B.101/2017/77. számú ítéletére is kiterjedő hatályú – megsemmisítését. Az indítványozó a fentieken túl az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel a bíróságot a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztésére, illetőleg ennek hiányában a jogerős ítélet végrehajtását „maga függeszse fel”.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági döntésekben megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozóval (és több társával) szemben a 2010. október 4-én történt, a köznyelvben vörösiszap-katasztrófa néven elhíresült esemény kapcsán került sor büntetőeljárás lefolytatására. Az indítványozó (és társai) ellen a Veszprémi Törvényszék előtt a Veszprém Megyei Főügyészség a 2012. január 5-én kelt B.2502/2010/235/I. számú vádiratában emelt vádat, melyben az indítványozót a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) szerinti közveszélyokozás büntette és más bűncselekmények elkövetésével vádolta. A vádat az ügyészség képviselője a végindítványában az időközben hatályba lépett, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) rendelkezéseinek megfelelően módosította.
- [4] A Veszprémi Törvényszék a 12.B.39/2012/900. számú ítéletével az indítványozót és társait – bűncselekmény hiányában – valamennyi vád alól felmentette. Az ügyészi fellebbezés folytán eljáró Győri Ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2017. február 6-án jogerős, Bf.48/2016/28. számú végzésével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte az indokolási kötelezettség megsértése okán, és új eljárás lefolytatására utasította az elsőfokú bíróságot azzal, hogy a megismételt eljárást a Veszprémi Törvényszék másik tanácsának kell lefolytatnia. Ezt követően azonban a Veszprémi Törvényszék elnöke jelezte, hogy minden bírója kizárt a megismételt eljárásból, és kezdeményezte más bíróság kijelölését. A Győri Ítélőtábla a Győri Törvényszéket jelölte ki az eljárás lefolytatására, és végzése zárásaként meghatározta azokat a szempontokat, amelyeket a megismételt eljárásban szem előtt kellett tartani. Az erről szóló végzés és az ügy iratanyaga 2017. március 24-én érkezett meg a Győri Törvényszékre, amely 2017. október 26-án előkészítő ülést tartott, majd ugyanezen a napon megkezdte az ügy érdemi tárgyalását.
- [5] A Győri Törvényszék – a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban – 2019. február 4-én kihirdetett B.101/2017/77. számú ítéletével az indítványozót, mint az alapul fekvő büntetőügy I. rendű terheltjét bűnösnek mondta ki egy rendbeli közveszélyokozás büntetében [rég. Btk. 259. § (1) bekezdés 3. fordulat], egy rendbeli hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetében [rég. Btk. 281/A. § (1) bekezdés b) pont, (2) bekezdés] és egy rendbeli gondatlanságból elkövetett közveszélyokozás vétségében [rég. Btk. 259. § (1) bekezdés 1. fordulat, (2) bekezdés b) pont, (3) bekezdés, (4) bekezdés 3. tétel]. Erre tekintettel az indítványozót halmazati büntetésül 2 év 6 hónap szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztést fogházban rendelte végrehajtani és megállapította, hogy abból az indítványozó a büntetés kétharmad részének

letöltését követően bocsátható feltételes szabadságra. A szabadságvesztésbe beszámítani rendelte az indítványozó által előzetes fogvatartásban töltött időt.

- [6] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2019. december 13. napján kihirdetett Bf.II.80/2019/48. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet (a jogorvoslással érintett terheltek, így az indítványozó mint I. rendű terhelt, továbbá a II., és V. rendű terhelt tekintetében) akként változtatta meg, hogy az indítványozó terhére megállapított közveszélyokozás büntetteként értékelt cselekménye a Btk. 322. § (1) bekezdés 3. fordulata szerint, a közveszélyokozás vétségeként értékelt cselekménye a Btk. 322. § (1) bekezdés 1. fordulat (5) bekezdés 3. tétele szerint, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése büntetteként értékelt cselekménye a Btk. 248. § (1) bekezdés *b*) pontja, (2) bekezdése szerint minősül. Az indítványozó büntetését 4 év szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra súlyosította. Megállapította, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet az indítványozó (és további, az alkotmányjogi panasszal nem érintett terheltek) tekintetében érdemben helybenhagyta.
- [7] A Győri Ítéltábla jogerős ügydöntő határozata ellen – más terheltek védői mellett – az indítványozó védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. Az indítványozó szerint a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terheltek bűnösségét, a bűncselekményeket törvénysértően minősítette, valamint a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést. Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem volt törvényesen megalakítva, más bíróság kizárólagos hatáskörébe és illetékességébe tartozó ügyet bírált el, továbbá az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [8] A Kúria az indítványozó által támadott végzésével a Győri Törvényszék B.101/2017/77. számú, illetőleg a Győri Ítéltábla Bf.II.80/2019/48. számú ítéletét hatályában fenntartotta.
- [9] 3. Az indítványozó a fent ismertetett előzményeket követően fordult alkotmányjogi panaszával az Alkotmánybírósághoz, mert álláspontja szerint az ügyében született bírósági döntések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (4) és (7) bekezdését, az alábbiak szerint.
- [10] 3.1. Az indítványozó mindenekelőtt arra hivatkozott, hogy a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részkövetelményét képező törvényes bíróhoz való jogát, és ennek sérelmén keresztül a pártatlanság követelményét. Az indítványozó szerint ügyében a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 17. § (5) bekezdése és 16. § (1) bekezdés *n*) pontja alapján a Veszprémi Törvényszék rendelkezett kizárólagos hatáskörrel és illetékességgel, ehhez képest a Győri Ítéltábla Bkk.95/2017/3. számú végzése folytán az eljárási és igazgatási szabályok mellőzésével az ügyet elvonta a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságtól, valamint az így eljáró bíró nem felelt meg a régi Be. rendelkezéseinek. Előadása szerint a fenti rendelkezések változatlan tartalommal kerültek megfogalmazásra a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 20. § (1) bekezdés 13. pontjában és 21. § (5) bekezdés 1. pontjában.
- [11] Az indítványozó szerint tehát a Győri Ítéltábla törvénysértő módon kizárta a megismételt eljárásból a Veszprémi Törvényszék valamennyi bíróját, ami az indítványozó oldalán a törvényes bíróhoz való joga sérelmét jelentette. Álláspontja szerint az eljárási jogszabálysértés tényét a Kúria támadott végzése is tényként állapította meg, ennek ellenére a jogerős ítéletet helyben hagyta.
- [12] Az indítványozó szerint a kizárással kapcsolatos kérdések rendezésére az Alkotmánybíróság 25/2017. (X. 17.) AB határozata indokolásának [33] bekezdése irányt mutathatott volna, így nem került volna sor az alaptörvénysértő döntések meghozatalára, illetőleg hatályban tartására. A fentiekén túl – érvelése szerint – a kizárólagos illetékesség megsértése abszolút hatályon kívül helyezési okot jelentett a régi Be. 373. § (1) bekezdés II. pont *c*) alpontja, és jelent a Be. 608. § (1) bekezdés *c*) pontja szerint is.
- [13] 3.2. A fentiekén túl az indítványozó szerint az eljáró bíróság nem volt törvényesen megalakítva. Érvelése szerint a régi Be. 14. § (7) bekezdése szerint a régi Be. 17. § (5)–(6) bekezdésében felsorolt bűncselekmények esetén, így a vád tárgyává tett bűncselekményeket tartalmazó ügyben is, az első fokon eljáró tanács elnöke (vagy az egyesbíró) és a másodfokú eljárásban, továbbá a Kúria kivételével a harmadfokú eljárásban is, a tanács egyik tagja az Országos Bírói Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke által kijelölt bíró. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 30. §-a értelmében a bírót a bíróság elnökének javaslatára jelöli ki az OBH elnöke; a kijelölés nyilvánosságát a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) rendelkezései alapján kell biztosítani. Az indítványozó szerint

azonban a megismételt eljárásban első fokon eljáró bíró ilyen kijelöléssel nem rendelkezett. Előadása szerint az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (a továbbiakban: OIT) 167/2004. (IX. 14.) OIT határozatában a régi Be. 17. § (5) és (6) bekezdésében meghatározott ügyekben (a Győri Városi Bíróságon eljáró) ítélező bíróvá jelölte ki az eljáró bírót. Az OBH Elnöke azonban az Országos Igazságszolgáltatási Tanács határozatainak alkalmazhatóságáról szóló 561/2015. (XII. 7.) OBHE számú határozatával kihirdette, hogy az OIT határozatai 2016. január 1-től nem alkalmazhatók. Ezzel az indítványozó szerint az eljáró bíró speciális ügykategóriára való kijelölése is hatálytalanná vált. Az eljáró bírót a 607/2016. (X. 27.) OBHE határozattal a Győri Járásbíróságról (mint a városi bíróság jogutódjától) a Győri Törvényszékre helyezték át, ahová szóló kijelölése nem volt. Az indítványozó álláspontja szerint mivel az eljáró bíró kijelölése hiányzott, az elsőfokú bíróság nem volt törvényesen megalkotva, amit már a másodfokú eljárás során észlelni kellett volna. A Kúria a fenti eljárási szabálysértéseket nem tekintette abszolút hatályon kívül helyezési oknak. Összességében az indítványozó szerint az eljárást a régi Be. szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező és a régi Be.-ben meghatározott összetételű bíróságnak kellett volna lefolytatni, tekintettel a Be. 868. §-ában foglaltakra is. Mivel tehát a megismételt eljárás nem törvényes bíró részvételével folyt, így az nem volt tisztességes, a törvényes bíró hiánya pedig a pártatlanság sérelmét is felveti. Az indítványozó szerint az, hogy

- az Ítélet tábla szembemegy a Kúriának az adott ügyig irányadó ítélezési gyakorlatával;
- más bíróság kijelölésére törvény rendelkezése ellenére kerül sor;
- az eljáró nem rendelkezik megfelelő alkalmassággal, illetve kompetenciával;
- majd ezt a Kúria a felülvizsgálat során nem észleli,

alkalmas a pártatlanságba vetett bizalom megingatására. Az indítványozó hivatkozott a BH.2017.393. számú eseti döntésre, melyben a Kúria az OBH Elnöke kijelölése hiányában eljáró bíró esetén a bíróság törvényes megalkotásának hiányát állapította meg, ami feltétlen hatályon kívül helyezési okot jelent.

- [14] A fentiekén túl az indítványozó szerint a Győri Ítélet tábla hatályon kívül helyező végzése, valamint az új bíróságot kijelölő végzése nélkülözi az érdemi indokolást, így e végzések nem adnak számot arról, hogy miért éppen a Győri Törvényszéket jelölte ki az Ítélet tábla, a szóba jöhető négy további törvényszék helyett (lásd az alkotmányjogi panasz 53. pontját).
- [15] 3.3. Az indítványozó a Kúria támadott végzésében megjelenő, a tanács összetételére vonatkozó körben a felülvizsgálatot megelőző eljárásban elkövetett törvénysértéseket helyben hagyó értelmezése által sérülni véli az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, illetőleg a visszaható hatály elvének sérelmén keresztül a jogorvoslathoz való jogot is. Az indítványozó – az Alkotmánybíróság több határozatával is megerősített – álláspontja szerint a visszaható hatály tilalmának megállapíthatósága tekintetében az elvégzett eljárási cselekmény időpontja a meghatározó. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (1) bekezdés *b)* pontja értelmében a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálybalépését követően megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. Az eljárási törvényeknek főszabály szerint nincsen visszaható hatálya, amivel összhangban a Be. 868. § (1) bekezdése kimondja, hogy rendelkezéseit a hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell, az ott megjelölt kivételekkel. Ugyanakkor az indítványozó szerint a Jat. hivatkozott rendelkezése, valamint ezen felül a Be. 868. § (2) bekezdése – mint éppen egy ilyen kivételszabály az (1) bekezdésben megállapított főszabályhoz képest – a bíróság összetételére, hatáskörére, illetékességére vonatkozóan e tekintetben egyértelmű: eszerint az eljárást a korábbi jogszabály, adott esetben tehát a régi Be. szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező és a korábbi jogszabályban meghatározott összetételű bíróság folytatja le, ha az ügy a Be. hatálybalépése előtt a bírósághoz érkezett.
- [16] Az indítványozó szerint a Kúria a támadott végzésében figyelmen kívül hagyta, és nem állapította meg az abszolút hatályon kívül helyezési ok fennálltát, és hatályában tartotta az első- és másodfokú bíróság alapjogsérelmet okozó határozatait, így sérti a Be. rendelkezéseit, különösen a Be. 868. § (2) bekezdését; valamint alaptörvény-ellenes is. Az indítványozó előadta azt is, hogy a Kúria több eseti döntésében maga is úgy foglalt állást, hogy főszabály szerint az eljárási cselekmény törvényessége a cselekmény elbírálásakor hatályos eljárási törvény alapján ítélandó meg, hiszen az eljárási törvényeknek nincsen visszaható hatálya (BH2019.103.). Hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság 6/2020. (III. 3.) AB határozatának is ez felelne meg. A fentiek szerint tehát a bíróság az Alaptörvénynek és a Jat.-nak egyébként megfelelő rendelkezések alapján hozott alaptörvény-ellenes döntést.

- [17] Az indítványozó szerint továbbá a Kúria, azáltal, hogy a támadott végzésével a tanács összetételére vonatkozó körben helyben hagyta a korábbi ítéleteket, a visszaható hatály tilalmának sérelmén túl a hatékony jogorvoslat-hoz való jogot is sértette.
- [18] 3.4. Az indítványozó – az Alkotmánybíróság jogorvoslat-hoz való jogra vonatkozó gyakorlatára is utalva – arra is hivatkozott, hogy a Győri Ítéltábla Bf.48/2016/28. számú, a Veszprémi Törvényszék 12.B.39/2012/900. számú ítéletét hatályon kívül helyező végzése, valamint a Győri Törvényszéket kijelölő végzése ellen jogorvoslatnak a régi Be. szerint nem volt helye, és ezt a későbbi jogorvoslati eljárás során is csak észrevételezhette, ami nem alkalmas arra, hogy hatékony jogorvoslatnak minősüljön. Az indítványozó ezzel összefüggésben kiemelte, hogy ugyan mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását e tekintetben nem kérheti, viszont az eljáró bírósággal összefüggő hibák miatti jogorvoslat hiánya a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét jelenti.
- [19] 3.5. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében megfogalmazott *nullum crimen sine lege* elv sérelmét is állította. Az Alkotmánybíróság gyakorlatára is hivatkozva előadta, hogy a hulladékgazdálkodás rendje megsértésének a büntetőjogi tényállása olyan keretrendelkezés, melynek tartalmát más normák töltik ki. Az indítványozó szerint mind a régi, mind az új Btk. diszpozíciója ezek nélkül értelmezhetetlen. Ezzel összefüggésben sérelmesnek tartja, hogy a bíróságok a jelen ügyben a keretkitöltő szabályokat nem azonosították, ugyanakkor – szerinte – a Btk. rendelkezéseit kiterjesztően értelmezték. Az indítványozó szerint a támadott bírósági határozatok indokolásából teljes mértékben hiányzik a hulladék – veszélyes hulladék – veszélyes anyag kategóriák, továbbá az engedélyezési eljárás az indítványozó magatartására kiható eredményének a tisztázása. Álláspontja szerint az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét jelenti, ha egy határozatból a büntethetőség, az elkövetési magatartás, az okozati összefüggés körében egy kerettényállás esetén hiányzik a jogszabályokkal alátámasztott indokolás, ez egyúttal a *nullum crimen sine lege* elvét is sérti.
- [20] Az indítványozó szerint abban az esetben, ha a fellebbviteli fórum kiegészíti a felülbírált döntést vagy új megállapításokat tesz, önálló indokolást köteles közölni. Ezt a követelményt azonban szerinte a Kúria támadott végzése nem teljesíti. Sérelmesnek tartja továbbá azt is, hogy a bíróságok felváltva alkalmazták a régi és az új Btk. rendelkezéseit, amelyek mögött nem azonos keretkitöltő jogszabályok álltak. Míg a régi Btk. 281/A. § (2) bekezdése „azonosíthatóan” a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvényt jelölte meg, addig a Btk. 248. § (2) bekezdése a hulladéktörvényre hivatkozik, ami az indítványozó szerint a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény. A keretkitöltő jogszabályi rendelkezések összevetése az indítványozó szerint sem az alkotmánybírósági eljárás keretei közé tartozó (szakjogi) kérdés, szemben viszont azzal, hogy e vonatkozásban a jogi okfejtést tartalmazó indokolás a támadott határozatokból hiányzik. Álláspontja szerint a kerettényállások esetén nemcsak a Btk., hanem a kitöltő rendelkezések változásaira is figyelemmel kell lenni; e tekintetben a fenti két törvényen kívül számos más jogi norma vizsgálata is szükséges. Érvelése szerint a Btk. különbséget tesz hulladék és veszélyes hulladék között, ugyanakkor a vizsgált tényállás nem használja a veszélyes anyag fogalmát. A támadott ítéletek indokolása nem hivatkozik a veszélyes hulladékra vonatkozó más szabályokra, kizárólag a veszélyes anyag kategóriával foglalkozik, noha az indítványozó szerint a kettő nem ugyanaz. A veszélyes hulladékként való minősítésre, a minősítési eljárásra vannak szabályok [például: a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóló 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet, vagy az ezt megelőzően hatályos, a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet], amelyek nem azonosak a veszélyes anyag besorolására vonatkozó jogszabályokkal. Vélekedése szerint ezt a különbségtételt nem oldja fel a Kúria ítéletében hivatkozott 2003/80/IB keret-határozat sem.
- [21] 4. Végül az indítványozó az Abtv. 61. § (1) bekezdésére hivatkozva kérte, hogy az Alkotmánybíróság a bíróságot a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztésére hívja fel, vagy ennek hiányában – az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján – a „végrehajtását maga függeszse fel”.

II.

[22] 1. Az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[23] 2. A Be. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„868. § (1) E törvény rendelkezéseit – a 868–876. §-ban meghatározott eltérésekkel – a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazni kell.

(2) Az eljárást – a (3) bekezdésben szabályozott kivétellel – a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező és a korábbi jogszabályban meghatározott összetételű bíróság folytatja le, ha az ügy e törvény hatálybalépése előtt a bírósághoz érkezett.

(3) Ha a bíróság a korábbi jogszabály alapján a törvény erejénél fogva járt el egy hivatásos bíróból és két ülnökből álló tanácsban, és e törvény alapján egyesbíró jár el, e törvény hatálybalépése után a továbbiakban egyesbíróként jár el.

(4) Az e törvény hatálybalépése előtt történt hatályon kívül helyezés esetén a megismételt eljárást – az (5) bekezdésben szabályozott kivétellel – az e törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság folytatja le.

(5) Az e törvény hatálybalépése előtt történt hatályon kívül helyezés esetén a megismételt eljárást a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság folytatja le, ha az ügy a megismételt eljárás lefolytatására e törvény hatálybalépése előtt érkezett a bírósághoz.”

III.

[24] Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján – mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadási feltételeknek eleget tesz, az alábbiak szerint.

[25] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdésben meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be. A jogorvoslattal már nem támadható kúriai végzés az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, így alkotmányjogi panasszal támadható. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltakra figyelemmel – mivel az alapul fekvő büntetőeljárás I. rendű terheltje volt, és jelenleg a rá kiszabott szabadságvesztés büntetését tölti, fennáll. Az indítványozó jogi képviselője meghatalmazását csatolta.

[26] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt határozott kérelmet tartalmaz. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumainak eleget tesz: az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt az alaptörvényi és törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság

hatáskörét az indítvány elbírálására, és amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, Abtv. 27. §]; az eljárás kezdeményezésének indokait; az Alkotmánybíróság által vizsgálni kért bírósági döntéseket; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B] cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1), (4), (7) bekezdése]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések – az indítványozó álláspontja szerint – miért ellentétesek az Alaptörvény általa megjelölt rendelkezéseivel; illetőleg kifejezetten kéri a sérelmezett bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

- [27] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [28] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga – valamint ezen keresztül közvetve a jogbiztonság elve – sérelmét több okból állította: hivatkozott a kizárólagos hatásköri, illetékességi szabályok megsértésére; az elsőfokon eljáró bírójelölésének hiányára, a bíróság törvényes megalakításának hiányára, a kerettényállást kitöltő jogszabályok nem megfelelő alkalmazására és ezzel összefüggésben az indokolás hiányosságaira. Az Alkotmánybíróság a fent felsoroltakat külön-külön más ügyekben már vizsgálta, és nem találta érdemi vizsgálatra alkalmasnak az egyes eljárási szabálysértéseket állító indítványokat {lásd például hatásköri/illetékességi kérdések kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]; 3305/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [70]; az eljáró bírói tanács tagjaiban bekövetkezett változás mint perjogi, törvényességi kérdés kapcsán: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]; kizárási ok fennállása miatti átszignálás kapcsán: 3138/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [8]; szabadságotól való átszignálás kapcsán: 3118/2019. (V. 29.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [29] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján úgy ítélte meg, hogy a törvényességi sérelmek is lehetnek kivételes esetben olyan kirívóak, amelyek felvetik az alkotmányos vizsgálat szükségességét. Ennek megfelelően a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség szempontjából érdemben vizsgálandó, hogy az indítványozó által felvetett több eljárási törvénysértés – és összességükben azok súlya – folytán a támadott bírói döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összeegyeztethetők-e.
- [30] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával, a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [31] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [32] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványban foglaltak szerint sérti-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részkövetelményét jelentő törvényes bíróhoz való jogot az, hogy az indítványozó szerint a Győri Ítéltábla Bkk.95/2017/3. számú végzésével a kizárólagos hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság helyett más bíróságot jelölt ki. Erre tekintettel mindenekelőtt áttekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kialakított, adott ügyben releváns gyakorlatát.
- [33] 1.1. A 7/2013. (III. 1.) AB határozatában az Alkotmánybíróság – a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot megerősítve – rámutatott arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]). Hangsúlyozta, hogy a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [34] Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés

- eredménye {14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241; 266; 3001/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [42]}. A tisztességes eljárásról való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}.
- [35] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva kizárólag a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. A tisztességes bírósági eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy a bírósági szervezet felett hagyományos, negyedfokú jogorvoslati fórumként járjon el {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Önmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ugyanis nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. A bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [36] Az Alkotmánybíróság a 3076/2020. (III. 18.) AB határozatban kiemelte, hogy miután nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el, az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések nem vezetnek a tisztességes bírósági eljárásról való jog sérelmének megállapítására {lásd például hatásköri/illetékességi kérdések kapcsán: 3063/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [33]; 3305/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [70]}; az eljáró bírói tanács tagjaiban bekövetkezett változás mint perjogi, törvényességi kérdés kapcsán: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [32]; kizárási ok fennállása miatti átszignálás kapcsán: 3138/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [8]; szabadságolás miatti átszignálás kapcsán: 3118/2019. (V. 29.) AB határozat, Indokolás [32]; vesd össze még: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [45]–[46]; 3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [37] E határozatában – korábbi gyakorlatát összefoglalva – kimondta az Alkotmánybíróság azt is, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a törvényes bíróhoz való jogot a fair, méltányos, tisztességes bírósági eljárásról való jog részjogosítványaként – részben mintegy a pártatlan bíróhoz való jog egyik garanciájaként – részesíti alkotmányos védelemben, ugyanis »[a] törvény által felállított bíróságra vonatkozó követelmény magában foglalja a törvényes bíróhoz való jogot, vagyis azt, hogy egy konkrét ügyben az eljárási törvényekben megállapított általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint irányadó bíróság járjon el. Ezt az alkotmányos elvet a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) az Alapelvek között úgy fogalmazza meg, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától [8. § (1) bekezdése]. Ezen túlmenően a Bszi. ismeri a törvény által rendelt bíró fogalmát, aki pedig az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró [8. § (2) bekezdés]. Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben állapítja meg a bíróság elnöke, amely a tárgyévben kizárólag szolgálati érdekből vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható [9. § (1) bekezdés] {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}« {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [76]}” {lásd: 3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [38] 1.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével.
- [39] Az adott esetben az indítványozó – a fentebb ismertetettek szerint – azt tartotta sérelmesnek, hogy az eljárást a kizárólagos hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság helyett a Győri Ítéltábla Bkk.95/2017/3. számú végzése által kijelölt bíróság, azaz a Győri Törvényszék folytatta le.
- [40] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott követelmények esetén az alkotmányossági vizsgálat középpontjában az a kérdés áll, hogy történt-e olyan beavatkozás, jellemzően külső behatás a konkrét ügyben, amely érintette, befolyásolta az eljáró bíró személyét (az eljáró bíróságot, bírói tanácsot, esetleg annak összetételét), és ez a külső behatás nem igazolható, önkényes változást eredményezett az ügy elbírálásában [lásd például: 21/2014. (VII. 15.) AB határozat; 36/2013. (XII. 5.) AB határozat; 33/2012. (VII. 17.) AB határozat]. A törvényességi kérdések így különíthetők el az alapjogi relevanciával bíró kérdésektől.

- [41] Az Alkotmánybíróság a csatolt mellékletekből, így a Győri Ítéltábla Bf.II.80/2019/48. számú ítéletéből az alábbiakat emeli ki. A másodfokú bíróság a védelem kizárólagos hatáskört és illetékességet érintő hivatkozására reagálva kifejtette, hogy a Győri Ítéltábla Bf.48/2016/28. számú végzésével a Veszprémi Törvényszék 12.B.39/2012/900. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította azzal, hogy a megismételt eljárás lefolytatására a Veszprémi Törvényszék másik tanácsát jelölte ki. Ezt követően a Veszprémi Törvényszék elnöke 2017.El.IV.E.22. számú átiratában jelezte, hogy a Veszprémi Törvényszéken szolgálatot teljesítő bírák közül az alapügyben határozatot hozó bíró a megismételt eljárásból kizárt, másik két bíró az ügy nyomozati szakában járt el, további bíróval szemben pedig a régi Be. 21. § (1) bekezdés a) pontja szerinti kizárási ok áll fenn. Emiatt a Veszprémi Törvényszéknek az ügyelosztási rend szerint nincs olyan elsőfokú ügyekben eljárni jogosult bírója, aki a megismételt eljárásból ne lenne kizárva. Erre tekintettel a Veszprémi Törvényszék elnöke másik bíróság kijelölése érdekében az iratokat felterjesztette a Győri Ítéltáblához. A bejelentésre figyelemmel a Győri Ítéltábla a régi Be. 24/A. § (1) bekezdésében írt rendelkezések szerint eljárva, a Bkk.95/2017/3. számú végzésével a megismételt eljárásból a Veszprémi Törvényszéket kizárta, és az eljárás lefolytatására a Győri Törvényszéket jelölte ki. A Győri Ítéltábla a fentieket figyelembe véve megállapította, hogy a kijelölésre figyelemmel a Győri Törvényszék törvényesen járt el az általános szabályok szerint valóban a Veszprémi Törvényszék hatáskörébe és illetékességébe tartozó büntetőügyben (lásd: másodfokú ítélet 61. oldal).
- [42] A Kúria szintén megvizsgálta a hatásköri és illetékességi szabály megsértésére vonatkozó védői álláspontot, és megállapította, hogy az eljáró bíróság kijelölése kizárólag a régi Be. 20. § (2) bekezdésében és (3) bekezdésében meghatározott bíróság hatásköre; és ez a bíróság nem csak jogosult, hanem a törvényi feltételek megléte esetén köteles az eljáró bíróságot kijelölni. A kijelölésnek a korlátja az, hogy a kijelölésről döntő bíróság illetékessége alá tartozzon a kijelölendő bíróság is. Adott esetben a kijelölés szükségessége a teljes Veszprémi Törvényszék kizárása folytán fennállt (lásd: Kúria végzése [81]–[84] bekezdései).
- [43] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában maga is hivatkozott arra, hogy a Veszprémi Törvényszék elnöke a 2017.El.IV.E.22. számú igazgatási bejelentésében az ügy iratait megküldte a Győri Ítéltáblának arra hivatkozva, hogy az eljárásból a Veszprémi Törvényszék minden bírója kizárt, ezért kérte másik bíróság kijelölését.
- [44] Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja kihangsúlyozni, hogy a Győri Ítéltábla a Bf.48/2016/28. számú végzésében a régi Be. 378. § (2) bekezdése alapján kifejezetten a Veszprémi Törvényszék másik tanácsát jelölte ki a megismételt eljárás lefolytatására, és nem adott helyt a fellebbviteli főügyészség más bíróság kijelölése iránt előterjesztett indítványának (lásd 53. oldal). Végzése indokolásában kitért arra, hogy a Veszprémi Törvényszék valamennyi, az ügyben eljárni jogosult bírójának elfogultságát nem állapította meg, és vitatta, hogy a Veszprémi Törvényszék más bírói a pártatlan elbírálást ne tudnák biztosítani. A teljes Veszprémi Törvényszék kizárására a bíróság elnökének – az indítványozó által is ismert – bejelentése folytán került sor.
- [45] 1.3. A fentieket figyelembe véve az adott ügyben nem volt lehetőség arra, hogy a Veszprémi Törvényszék (másik tanácsa) járjon el, ahogy arra a Győri Ítéltábla és a Kúria is rámutatott; a Be. rendelkezéseire tekintettel pedig a Győri Ítéltábla volt hivatott az eljáró bíróság kijelölésére. Az Alkotmánybíróság szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog két részkövetelménye került egymással versengő helyzetbe, ez a konfliktus azonban csak látszólagos. Mivel a bírók kizárására és más bíróság kijelölésére a (mind a régi, mind az új) Be. rendelkezéseinek megfelelően, azok maradéktalan betartása mellett került sor [lásd: régi Be. 378. § (2) bekezdés; Be. 611. § (2) bekezdés], így – az indítványozó által előadott indokok mentén – a törvényes bíróhoz való jog nem sérülhetett; alapjog (illetőleg részkövetelménye) korlátozása így fel sem merült.
- [46] Az Alkotmánybíróság szerint a kizárási szabályok ilyen megtartása egyúttal a pártatlanság biztosítója is: az, hogy nem vehet részt az eljárásban olyan bíró, aki bármely oknál fogva kizárt, vagyis az ügy előítéletmentes és elfogulatlan elbírálása tőle nem várható el. Az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen a tekintetben, hogy a pártatlanság követelménye értelmében el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró elfogulatlansága tekintetében {3242/2012. (IX. 28.) AB határozat, Indokolás [13]}. Ahogy a 25/2013. (X. 4.) AB határozat kimondja: „a pártatlanság követelménye azt hivatott elősegíteni, hogy az ítélező bíró az ügyben résztvevő felekkel szembeni elfogultságtól vagy előítéletektől mentesen bírálja el az ügyet és hozza meg döntését. A pártatlanság követelménye egyfelől a bíró magatartásával és hozzáállásával szembeni elvárásként jelentkezik. Másfelől azonban mércét állít a jogszabályi környezettel szemben is. E mérce szerint az eljárási szabályoknak törekedniük szükséges minden olyan helyzet elkerülésére, amely a bíró pártatlanságát illetően jogos kétségeket ébreszthet. Ebből fakad, hogy a konkrét ügyben a bírónak nemcsak tárgyilagosan szükséges

ítélkeznie, de a pártatlan ítélezés látszatának megőrzése is feladata” (Indokolás [26]). Adott esetben a kizárási szabályok maradéktalan megtartása is az igazságszolgáltatás pártatlanságát és részrehajlásmentes ítélezését biztosította. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság szerint a törvényes bíróhoz való jog nem sérült, épp ellenkezőleg: a pártatlanság, mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog másik részkövetelményének biztosítása érdekében került sor a Győri Törvényszék kijelölésére.

- [47] 2. Az indítványozó azt is kifogásolta, és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogával ellentétesnek tartotta, hogy az eljáró bíróság nem volt törvényesen megalakítva, mivel a megismételt eljárásban első fokon eljáró bíró a törvényben meghatározott kijelöléssel nem rendelkezett. Az indítványozó álláspontja szerint ezt már a másodfokú eljárás során észlelni kellett volna, illetve a Kúriának a fenti eljárási szabálysértéseket abszolút hatályon kívül helyezési oknak kellett volna tekinteni. Ezzel összefüggésben a visszaható hatály tilalmának megsértésére is utalt, tekintettel arra, hogy a Be. 868. § (2) bekezdése – az (1) bekezdésben rögzített főszabály alóli kivételként – kimondja, hogy az eljárást a korábbi jogszabály szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező és a korábbi jogszabályban meghatározott összetételű bíróság folytatja le, ha az ügy a Be. hatálybalépése előtt a bírósághoz érkezett.
- [48] Az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok alapján az első fokon eljáró bíró kijelölésével összefüggésben a következőket emeli ki. A másodfokú bíróság ítéletében kitért arra, hogy a tanács elnökét mint hivatásos bírót az OIT a 167/2004. (IX. 14.) OIT határozatával 2004. október 1. napjától kijelölte a régi Be. 17. § (5)–(6) bekezdésében meghatározott ügyekben ítélező bíróvá, azaz rendelkezett a szükséges, a régi Be. által megkövetelt kijelöléssel az ügy elbírálására. A másodfokú bíróság megállapította azt is, hogy a védelem által hivatkozott 561/2015. (XII. 7.) OBHE számú határozat a Jat. 23. § (4) bekezdés *d*) pontjára figyelemmel nyilvánvalóan a normatív, igazgatási jellegű határozatokra vonatkozott, nem pedig az egyedi ügyekben hozott határozatokra. A másodfokú bíróság a Kúria BH2018.328. számon közzétett eseti döntésére utalva kifejtette, hogy a hatályos Be. nem tartalmaz a közveszély okozása bűncselekményét illetően a bíróság összetételére vonatkozóan a korábban hatályos régi Be. által előírtaknak megfelelő, az OBH elnöke általi kijelölésen alapuló követelményt, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés az ilyen kijelölés hiánya miatt nem állapítható meg (lásd másodfokú ítélet 60. oldal).
- [49] A Kúria a támadott végzésében szintén megvizsgálta az első fokon eljáró bíró kijelölésének meglétét vagy hiányát, és – ahogy azt az indítványozó is előadta – nem állapította meg abszolút hatályon kívül helyezési ok fennállását. A másodfokú bíróság érveitől eltérő indokolásában vizsgálta a régi Be. hatályvesztésének és a Be. hatálybalépésének időpontját, összefüggésben azzal, hogy a megismételt elsőfokú eljárás során a bíróság 2017. október 26-án, vagyis a régi Be. hatályban léte alatt tartott első tárgyalást, míg az elsőfokú ítélet 2019. február 4-én, tehát már a(z új) Be. hatálya alatt született. Ezen időpontok figyelembevételével vizsgálta, hogy a kijelölés hiánya a 2018. július 1-jét megelőző időszakra vonatkozó eljárás tekintetében feltétlen hatályon kívül helyezéshez vezet-e, és megállapította, hogy a régi Be. szerinti eljárásra vonatkozóan nem vitásan feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés volt, ha olyan bíró jár el, aki nem rendelkezik kijelöléssel. Ugyanakkor kiemelte, hogy a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatalának idején hatályos jogszabályok alapulvételével kell elbírálni, ami adott esetben a Be. rendelkezéseit jelentette. Kifejtette ugyanakkor, hogy ha a bíróság eljárása valamilyen, törvényben meghatározott okból olyan fogyatékoságban szenvedett, ami miatt az így meghozott határozat a tartalmától függetlenül nem tekinthető érvényesnek, ez a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező szabálysértésnek az indoka. Ha azonban az elbíráláskor még a törvénnyel szemben megalakított bíróság összetétele az azt követően hatályba lépett törvény rendelkezéseinek megfelel, úgy valójában nincs olyan hiba, amit ki kellene küszöbölni, hiszen ebben az esetben a kiküszöbölés (ami a hatályon kívül helyezés lenne) azt jelentené, hogy ugyanolyan eljáráshoz vezetne, mivel az új, megismételt eljárásban értelemszerűen már a hatályos törvény szabályait kell alkalmazni (lásd: Kúria végzése [60]–[75] bekezdés).
- [50] A fentieket figyelembe véve a Kúria hangsúlyozta: 2019. február 4-én a Győri Törvényszék eljáró bírójával szemben már a kijelölés szükségessége nem vethető fel, illetve fel sem merült, hiszen eljárási szabály (megsértése) kapcsán azt kell értékelni, hogy a hatályon kívül helyezést követően, tehát a megismételt eljárásban követhető eljárási szabály az valójában ugyanaz lesz-e, vagy pedig a korábbihoz való visszatérés. A Kúria korábbi eseti döntésében (BH2018.328.) megfogalmazott álláspontját fenntartva megállapította, hogy feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés a kijelölés hiánya miatt nem állapítható meg, és nincs helye emiatt az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezésének.

- [51] Az Alkotmánybíróság szerint – figyelembe véve a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kialakított, fentebb ismertetett állandó gyakorlatát – az eljáró bíró speciális ügykategóriára vonatkozó kijelölésének megléte vagy hiánya olyan, a rendes bíróság hatáskörébe tartozó ténykérdés, melynek megítélésére az Alkotmánybíróság nem rendelkezik hatáskörrel. Az Alkotmánybíróság jelen eljárásban ugyanis nem vizsgálhatja, hogy az OIT határozata vajon egyedi vagy normatív határozat-e, így valóban hatályát veszítette-e 2016. január 1-jével, ahogy arra az indítványozó hivatkozott; egyedi határozatok alkotmányossági vizsgálatára pedig nincsen hatásköre. Az Alkotmánybíróság mindazonáltal rámutat arra, hogy – a csatolt határozatokból is megállapíthatóan – mind a másodfokú bíróság, mind a Kúria alapos indokát adták annak, hogy a hatályon kívül helyezésre miért nem került sor, azaz e tekintetben – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részkövetelményét jelentő – indokolási kötelezettségüknek is eleget tettek.
- [52] A fentiekén túl az Alkotmánybíróság osztja azt, a Kúria végzésében is megjelent álláspontot, hogy a hatályos Be. a közveszély okozása bűncselekmény tekintetében a bíróság összetételére vonatkozóan a régi Be.-ben írtaknak megfelelő, az OBH Elnöke általi kijelölésen alapuló követelményt. Nem vitás ugyanakkor, hogy a Bjt. 30. § (2) bekezdésének 2018. december 31-ig hatályos szövege tartalmazta a régi Be. 17. § (5)–(6) bekezdésében meghatározott ügyek tekintetében a kijelölésre vonatkozó szabályt, míg a régi Be. 14. § (7) bekezdése a régi Be. 2018. július 1-jei hatályvesztéséig. A Bjt. – e tekintetben tehát a régi Be. vonatkozó rendelkezésénél tovább hatályban levő – rendelkezését a jogalkotó 2019. január 1-jei hatállyal módosította, ekkor a tárgyi ügyekre vonatkozó kijelölési szabály kikerült a Bjt.-ből, azt kizárólag a fiatakorúak ellen bírósági eljárásban tartotta fent a jogalkotó [erre vonatkozóan lásd: egyes büntetőjogi tárgyú és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2018. évi CXXII. törvény 6. § a) pontját, valamint a hatálybalépésre vonatkozóan e törvény 29. §-át].
- [53] Ennek megfelelően a Kúria eljárásának folyamatban létekor nem volt olyan rendelkezés, ami alapján a tárgyi ügyek vonatkozásában bíró kijelölése lett volna szükséges, továbbá 2019. január 1-jét követően nem is kerülhetett sor ilyen ügyekre vonatkozóan bíró kijelölésére. Ennek megfelelően – amennyiben az Alkotmánybíróság az indítványozó álláspontját az OIT határozatainak hatályvesztése tekintetében elfogadja – a régi Be. által megkívánt kijelölt bíró a tárgyi ügyek vonatkozásában nem volt; a Be. alapján pedig nem is lehetett, így egy esetleges hatályon kívül helyezés sem hozta volna meg az indítványozó által a kijelölési követelmény tekintetében elvárt eredményt.
- [54] Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy nem törvényességi szempontú vizsgálatot végez, és nem egyszerű felülvizsgálati fórumként jár el, így az esetleges eljárási hibák, jogértelmezési, ténymegállapítási kérdések vagy a bíró(ság) személyében a konkrét eljárás körülményei által indukált és indokoltnak tekinthető változások nem vezetnek alaptörvény-ellenesség megállapítására. Erre tekintettel a bíró kijelölésének hiányára alapított, vélt alaptörvény-ellenességet sem találta alaposnak.
- [55] 3. Az indítványozó a Kúria támadott végzésében megjelenő, a tanács összetételére (azaz a speciális tárgykörre vonatkozó kijelölés hiányára) vonatkozó körben a felülvizsgálatot megelőző eljárásban elkövetett törvénysértéseket helybenhagyó értelmezése által sérülni véli az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, illetőleg a visszaható hatály elvének sérelmén keresztül a jogorvoslathoz való jogot is.
- [56] Az alkotmányjogi panaszban foglaltakra tekintettel az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával kapcsolatos gyakorlatából az alábbiakat emeli ki. Az Alkotmánybíróság korábban kimondta, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás. A jogbiztonság elvéből fakadó visszaható hatályú jogalkotás tilalma magát a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, melynek megfelelően a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé {például: 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [57] Az indítványozó érvelése szerint a Be. hatályba léptető rendelkezései azt tartalmazzák, hogy – bár a Be. 868. § (1) bekezdésében rögzített főszabályként az új törvény alkalmazandó a folyamatban levő eljárásokban is –, az ügyet a régi Be.-ben meghatározott hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, ott meghatározott összetételű bíróságnak kell lefolytatni akkor, ha az ügy még a Be. hatálybalépését megelőzően a megérkezett a bíróságra [lásd: Be. 868. § (2) bekezdés]. Az indítványozó szerint tehát a bíróság hatáskörére, illetékességére, összetételére

vonatkozóan a Be. 868. § (2) bekezdése világosan kimondja, hogy amennyiben az ügy a Be. hatálybalépését megelőzően a bíróságra érkezett, a régi Be. rendelkezései az irányadók; az eljárást e szerint kell lefolytatni. Szerinte a Kúria a törvényes bíróság kérdésköre tekintetében ezt a szabályt tudatosan figyelmen kívül hagyta és az abszolút hatályon kívül helyezési okot sem állapította meg.

- [58] Az Alkotmánybíróság e körben visszautal a határozat indokolásának IV/1. és a IV/2. pontjaiban (Indokolás [32] és köv.) foglaltakra: mind a másodfokú bíróság, mind a Kúria alkotmányosan értékelhető választ adott arra a kérdésre, hogy miért került sor a Győri Törvényszék kijelölésére, valamint – ugyan eltérő indokolással, de – a speciális tárgykörre vonatkozó kijelöléssel kapcsolatos törvényességi aggályokat is eloszlatta. Ehhez mérten, éppen a fent kifejtettek okán az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmának sérelmét sem látta megállapíthatónak.
- [59] 4. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésében rögzített *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvek sérelmét is állította, az ezzel összefüggésben előadott érvei lényegük szerint a hulladék – veszélyes hulladék – veszélyes anyag bírósági határozatokban megjelenő meghatározásával kapcsolatosan kerültek megfogalmazásra: szerinte – az indítvány ismertetésben részletezettek szerint – az eljáró bíróságok a fenti fogalmakat nem határolták el egymástól, és nem tisztázták, amit a Kúria ítéletében hivatkozott 2003/80/IB kerethatározat sem old fel, ez pedig az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét jelenti.
- [60] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „a *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elvből az államot terhelő azon minimális közjogi alkotmányos követelmény fakad, hogy a büntetőhatalom gyakorlásának feltételeit előzetesen törvényben rögzíteni kell, vagyis a bűncselekményt törvényben kell tiltani és törvényben kell büntetéssel fenyegetni. Az elv érvényesülése emellett azt is megköveteli, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás, az elítélés és büntetés törvényes és törvényen alapuló legyen. A *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* alkotmányos alapelvek jogszerű tartalmát számos büntetőjogi szabály adja meg. Ilyen szabály például a bűncselekmény-fogalomnak a Btk.-ban adott meghatározása, a büntetés és a büntetési rendszer törvényes fogalmai” {lásd legutóbb például: 24/2021. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [61] Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg: az alkotmányjogi panaszban kifejtett indokolás – tartalmát tekintve, az indítványozó által sem vitatottan – a tisztességes bírósági eljárás rész követelményét jelentő indokolt bírói döntéshez való jog sérelmére vonatkozik, és az indítványozó által előadott módon az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdésével nem hozható alkotmányjogi összefüggésbe. Azt ugyanis az indítványozó sem vitatja, hogy mind a régi, mind a hatályos Btk. ugyan keretdiszpozícióként, de szabályozza az indítványozó terhére rótt cselekményeket. Aggályosnak azt tartja, hogy a keretkitöltő szabályokra vonatkozó indokolás a bírósági eljárás minden fokán hiányzik.
- [62] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt hangsúlyozza: az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság (és a hatóságok) döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettségből ugyanakkor nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen az indítványozók szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2004. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [63] Az Alkotmánybíróság szerint a Kúria a támadott végzésével a fentieknek eleget tett: az indítványozó által – egyébként az eljárás minden fokán – felsorakoztatott érvekre indokolásában kitért. E tekintetben közömbös, hogy az indítványozó például a Kúria által hivatkozott, a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2003/80/IB tanácsi kerethatározatot nem tartotta alkalmasnak a fent felsorolt fogalmak alkalmazásával kapcsolatban szerinte felmerült ellentmondások feloldására. Az Alkotmánybíróság ugyanis következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e jogági dogmatika elfogadott szabályaihoz {3078/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott arra is, hogy a jogszabályok önálló, a konkrét tényállásra vonatkoztatott értelmezése a rendes bíróságok feladata (*iura novit curia*) {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az Alkotmánybíróság kiemeli azt a követelményt, hogy az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában {lásd például: 21/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [25]}. Ahogy annak megítélése sem alkotmányossági, hanem a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó

szakjogi kérdés, hogy a régi vagy a hatályos Btk. kedvezőbbek-e az indítványozóra nézve, így annak felülbírálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre [lásd például: 3480/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [21]].

[64] 5. Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2022. június 13.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/480/2021.

• • •